

11^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν· νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσῃ τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

A. Να ελέγξετε την ορθότητα των παρακάτω φράσεων σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

1. Ο Αριστοτέλης οικειοποιείται το πάγιο αίτημα των συγχρόνων του για κατοχύρωση θεσμικού πλαισίου για την παιδεία.
2. Την εποχή του Αριστοτέλη η παιδεία είχε ιδιωτικό χαρακτήρα.
3. Οι σύγχρονοι του Αριστοτέλη διαφωνούσαν για το περιεχόμενο και τους στόχους της παιδείας.
4. Ο παιδευτικός σκοπός της πνευματικής καλλιέργειας συμπίπτει με τον σκοπό της ηθικής καλλιέργειας.
5. Η ανεύρεση του σωστού παιδαγωγικού συστήματος παρεμποδιζόταν την εποχή του Αριστοτέλη από τις συγκεχυμένες γνώμες που επικρατούσαν.
6. Οι άνθρωποι συμφωνούν στην έννοια της αρετής που τιμούν αλλά διαφωνούν στα μέσα προσέγγισης του στόχου.
7. Ο Σταγειρίτης φιλόσοφος αποδέχεται τη διδασκαλία των χρησίμων μαθημάτων μέχρι ένα βαθμό.
8. Οι ασχολίες διακρίνονται σε αυτές που ταιριάζουν και σε αυτές που δεν ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους.

9. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη υπάρχει επικινδυνότητα η μονομερής ενασχόληση να καταστήσει κάποιον βάνουσο.

10. Η βαναυσότητα των έργων επηρεάζει μόνο την ηθική υπόσταση των ανθρώπων και όχι τη διανοητική.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται.

1. Ο Αριστοτέλης διαφέρει από τον δάσκαλό του Πλάτωνα στο ότι

- α) προβληματίζεται για την τρέχουσα εκπαιδευτική πραγματικότητα της εποχής του
- β) παραδέχεται ότι το θέμα της παιδείας μπορεί να συζητηθεί μόνο μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνίας
- γ) υποστηρίζει ότι κεντρικός στόχος όλων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μέσα στην πολιτική κοινωνία είναι η συνοχή, η πρόοδος και η ευημερία της πόλεως στο σύνολό της.

2. Ο δημόσιος χαρακτήρας της παιδείας είναι, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, απαραίτητος γιατί

- α) οι αρχές της πόλης έχουν την ευθύνη να ανιχνεύουν τις ιδιαίτερες κλίσεις κάθε πολίτη και να οδηγούν τους χαρισματικούς νέους στην ανώτερη παιδεία
- β) μόνο με την κοινή παιδεία είναι δυνατόν να επιτευχθεί η ενότητα της πόλης και η συλλογική ευτυχία
- γ) μόνο με την κοινή παιδεία είναι δυνατόν να βελτιστοποιηθεί η ιδιωτική εκπαίδευση που επικρατούσε στην αρχαία Αθήνα.

3. Η παιδαγωγική έρευνα που επιχειρεί ο Αριστοτέλης δεν αναφέρεται

- α) στην εκπαιδευτική κατάρτιση των διδασκόντων
- β) στην εκπαιδευτική πρακτική των προγραμμάτων διδασκαλίας
- γ) στα γνωστικά αντικείμενα.

4. Στους πιθανούς σκοπούς της παιδείας που παρατίθενται διαζευκτικά από τον φιλόσοφο ανήκει το ζεύγος

- α) η αρετή ή η καλλιέργεια της ψυχής
- β) η ευτυχία ή η ανάπτυξη του πνεύματος
- γ) η χρηστικότητα της γνώσης ή η αυταξία της.

5. Η αναφορά του Αριστοτέλη στα «περιττά»

- α) δηλώνει το σύνολο των γνώσεων που αποβλέπουν σε πρακτικές εφαρμογές
- β) δηλώνει το σύνολο των γνώσεων που προτάσσει την ηθική διάπλαση
- γ) δηλώνει το σύνολο των γνώσεων που συντελεί στην καλλιέργεια του νου.

6. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει το αίτημα για νομοθετικά κατοχυρωμένη παιδεία καθώς

- α) διαφωνεί με την άσκηση «κυκλωπικής εξουσίας» στα παιδιά στο θέμα της επιλογής του προγράμματος σπουδών και τους σκοπούς της εκπαίδευσης
- β) διαφωνεί με την αντίληψη πως η παιδεία είναι υπόθεση του κράτους καθώς οι πολίτες ανήκουν στο κράτος
- γ) προωθεί την ιδέα πως είναι απαραίτητος ο αυτοσχεδιασμός των δασκάλων ή των κηδεμόνων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

7. Ο Αριστοτέλης δεν συνδέει τον ενιαίο χαρακτήρα της παιδείας

- α) με το πολίτευμα της πόλης
- β) με την ανωτερότητα της πόλης ως «όλου» σε σχέση με τους πολίτες ως «μόρια»
- γ) με τον αποκλεισμό των ατομικών διαφορών των πολιτών.

8. Ποιο από τα επόμενα μαθήματα ανήκε στην «έμποδων παιδεία» για την οποία κάνει λόγο ο Αριστοτέλης;

- α) μουσική και γυμναστική
- β) στερεομετρία και αστρονομία
- γ) διαλεκτική.

9. Σχετικά με τον επιδιωκόμενο σκοπό «πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον» ο Αριστοτέλης αποδέχεται

- α) ότι ο άριστος βίος είναι ένας και μοναδικός
- β) ότι υπάρχουν τόσοι άριστοι βίοι όσα είναι και τα πολιτεύματα
- γ) ότι ο άριστος βίος δεν σχετίζεται με την αρετή ως προϋπόθεση του «αίρετώτερου βίου».

10 – 12. Να αντιστοιχίσετε τους τύπους παιδείας που αναφέρει ο Αριστοτέλης (στήλη Α) με το χωρίο που παρουσιάζει κάθε τύπο (στήλη Β) και με τον σκοπό που επιδιώκει ο καθένας από αυτούς (στήλη Γ).

1. Ωφελιμιστική παιδεία	Α. τὰ περιττά	i. διάπλαση ήθους
2. Νοησιαρχική παιδεία	Β. τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν	ii. πρακτικές γνώσεις
3. Ηθοπλαστική παιδεία	Γ. τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον	iii. καλλιέργεια νου

13. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η παιδεία πρέπει να διέπεται

- α) από την αρχή της διάπλασης ενάρετου χαρακτήρα
- β) από την αρχή της καλλιέργειας του νου
- γ) από την αρχή της μεσότητας.

14. Στο παιδευτικό πρόγραμμα του Αριστοτέλη απορρίπτεται

- α) η χρήσιμη, αναγκαία και επιστημονική γνώση
- β) η μονοδιάστατη θεώρηση της παρεχόμενης γνώσης
- γ) η παιδεία που στοχεύει στη διαμόρφωση του σώματος.

15. Ο χαρακτηρισμός κάποιου έργου ως «βάνανου» σχετίζεται

- α) με την αμειβόμενη εργασία
- β) με την παροχή υπηρεσιών στην πόλη
- γ) με την κοινωνική τάξη των δούλων.

16. Η διαφωνία των ανθρώπων σχετικά με το περιεχόμενο της αρετής

- α) έχει διατυπωθεί και από τον Πλάτωνα στον διάλογο «Πρωταγόρας»
- β) έχει διατυπωθεί και από τον Πλάτωνα στον διάλογο «Λάχης»
- γ) έχει διατυπωθεί μόνο από τον Αριστοτέλη.

17. «Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν»: Με τη φράση αυτή

- α) φαίνεται ο πολιτικός χαρακτήρας της παιδείας
- β) προσδίδεται δεοντολογικός χαρακτήρας στο ύφος του κειμένου
- γ) και τα δύο προηγούμενα.

18. Ο προβληματισμός που διατυπώνει ο Αριστοτέλης για το περιεχόμενο της παιδείας έχει διαχρονικό χαρακτήρα γιατί

- α) η παιδεία ξεχωρίζει πάντα τα ελεύθερα πνεύματα από τα δουλοπρεπή
- β) η παιδεία σχετίζεται με το πολιτειακό καθεστώς
- γ) η παιδεία συναρτάται με την επίτευξη του σκοπού της ευδαιμονίας.

19. Οι διαιρετικές αναλύσεις που κάνει ο φιλόσοφος δεν εξυπηρετούνται

- α) με τα ρηματικά επίθετα σε -τέον
- β) με τα πολυσύνδετα σχήματα
- γ) με τη διαζευκτική σύνδεση.

20. Οι τύποι παιδείας που παρουσιάζονται από τον Αριστοτέλη δεν τον ικανοποιούν απόλυτα γιατί

- α) δεν προσφέρουν όσα χρειάζονται για τη συγκρότηση της προσωπικότητας των σπουδαίων πολιτικών
- β) δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην κατάρτιση που οδηγεί στον βιοπορισμό
- γ) δημιουργούν ένα πρόγραμμα σπουδών συγκεχυμένο και ανεπαρκές.